

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування граматичної компетенції є важливою складовою процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів. Граматична компетенція може формуватися шляхом свідомого засвоєння закономірностей і правил або у поєднанні зі змістовими і ситуаційними характеристиками комунікативної взаємодії. Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані із розробкою засобів формування граматичної компетенції майбутніх перекладачів та перевіркою їх ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахов І. С. Формування професійної міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів у вищому навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2011. 20 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 2. С. 11–17.
5. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам. Москва : Русский язык, 1977. 216 с.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Москва : Педагогика, 1989. Т.1. 485 с.
7. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ

1. Bakhov I. S. Formuvannia profesiinoi mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv u vyshchomu navchalnomu zakladi : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 2011. 20 s.
2. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / naukovyi redaktor ukrainskoho vydannia d-r ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 s.
3. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka : pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv / Biych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in. / za red. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv : Lenvit, 2013. 590 s.
4. Nikolaieva S. Yu. Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnogo pidkhodu. Inozemni movy. 2010. № 2. S. 11–17.
5. Passov E. Y. Osnovy metodyky obucheniya inostrannym yazykam. Moskva : Russkyi yazyk, 1977. 216 s.
6. Rubynshtein S. L. Osnovy obshchei psykholohyy. Moskva : Pedahohyka, 1989. T.1. 485 s.
7. Chernovaty L. M. Metodyka vykladannia perekladu yak spetsialnosti: pidruchnyk dlia stud. vyshchykh zaklad. osvity za spetsialnistiu «Pereklad». Vinnytsia : Nova Knyha, 2013. 376 s.

УДК: 811.111'373.43:004

DOI:<https://doi.org/10.31861/gph2020.823.235-239>

**Ясінська О.
(Луцьк)**

РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Проаналізовано теоретичні погляди провідних лінгвістів щодо питання розвитку та функціонування комп'ютерних неологізмів сучасної англійської мови. Подано основні визначення терміну “неологізм”. Виділено лексико-семантичні групи неологізмів. Досліджено механізм появи та функціонування неологізмів у комп'ютерній сфері та світі ІТ. Окреслено взаємодію неологізмів із загальноновживаною лексикою.

Ключові слова: неологізм, лексико-семантичні групи, лексичні одиниці, комп'ютерний термін, сфера ІТ.

Проанализированы теоретические взгляды современных лингвистов о вопросе развития и функционирования компьютерных неологизмов современного английского языка. Предложено основные дефиниции термина “неологизм”. Определено лексико-семантические группы неологизмов. Исследовано механизм появления и функционирования неологизмов в компьютерной сфере и мире ИТ. Очерчено взаимодействие неологизмов с общеупотребительной лексикой.

Ключевые слова: неологизм, лексико-семантические группы, лексические единицы, компьютерный термин, сфера ИТ.

In the article the theoretical views of the leading linguists about the questions of the development and functioning of computer neologisms in modern English were analyzed. The basic definitions of the term “neologism” were outlined. The lexico-semantic groups of neologisms were highlighted. The mechanism of the neologisms appearance and functioning in the computer sphere and the world of IT was researched. The interaction of computer neologisms with the common used lexics was determined.

With the development of the technical progress and the advent of the Internet a huge number of new language units, namely neologisms appeared in English, especially in the sphere of IT. It was also defined that the problem of the emergence, formation and functioning of neologisms in the computer sphere remains ambiguous and demands being further researched. It was assumed that the computer neologism is a word or a phrase that appeared in the vocabulary to denote a new concept in the computer industry and it is perceived and understood by the speakers. The process of neologism formation and functioning point the dynamism of the vocabulary and permeability of the boundaries between commonly used words and terminology was analyzed.

Key words: neologism, lexico-semantic groups, lexical units, computer term, sphere of IT.

Актуальність. Упровадження комп'ютерних технологій у сфери соціального життя стало результатом інформаційної революції, яка зумовила новий етап у розвитку суспільства. Індустріальне століття поступилося інформаційному, яке й визначатиме надалі головні види діяльності людей у сфері бізнесу, освіти, а також методів поширення та акумулювання інформації. Ефективне використання інформаційних технологій – головний критерій оцінки інноваційності та конкурентоспроможності в застосуванні сучасних проектів і методик діяльності суспільства. Дихотомія мови, мовлення неологізмів характеризується тим, що кожне слово, яке з'явилося у мовленні, може набути статусу неологізму.

Постановка наукової проблеми. З технічним прогресом та появою Інтернету величезна кількість нових мовних одиниць – неологізмів – з'явилася в англійській мові, особливо в сфері ІТ. Це призвело до збагачення мовної лексики та зміни її смислової структури.

Аналіз останніх наукових досліджень. Багато дослідницьких робіт таких лінгвістів, як А. Меткальф, І. Данилова, М. Козак, Ю. А. Чесний, Д. Крістал та інших присвячено вивченню неологізмів [5; 7; 9; 14]. Однак проблема виникнення, формування та функціонування неологізмів у комп'ютерній сфері залишається неоднозначною і потребує подальшого дослідження [19].

Упродовж десятиліть неологізми залишаються одним із головних об'єктів дослідження в англійській мові, оскільки мають потужне евристичне поле для різноаспектних наукових студій: І. В. Андрусак вивчає неологізми ХХ ст. як складову мовної картини світу [19]; А. В. Янков зосереджує увагу на сутності соціально-політичних неологічних явищ англійської мови, зокрема їх структури, семантики та функціонування [18]; Т. М. Сакал розглядає історико-ономасіологічний та когнітивний аспекти префіксальних неологізмів-англіцизмів [15]; З. М. Булат зосереджується на питаннях синонімії науково-технічних термінів-словосполучень у галузі залізничного транспорту [19]; Р. К. Махачашвілі висвітлює лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови у сфері новітніх технологій [13]. Проаналізований теоретичний матеріал свідчить про потребу у вивченні комплексу проблем, що стосуються номінативного потенціалу нового слова, його здатності фіксувати, накопичувати й відтворювати у свідомості людини конкретний, осмислений нею фрагмент реального світу. Попри значні напрацювання у сфері дослідження неологізмів різних областей суспільства, поза увагою лінгвістів досі залишена специфічна сутність номінацій комп'ютерної сфери – не менш важливого мовного феномена саме з огляду на лінгвальну природу загальних лексичних інновацій у галузі комп'ютерної неології [19].

Досі не існує повного визначення терміну “неологізм”. Вчені тільки наголошують на новизну слова. І. Данилова трактує цей термін як “... нове слово, мовну новизну, граматичну особливість, що з’являється в мові” [7]. Лінгвіст М. Козак додає, що новизна неологізму “розуміється ораторами” [7].

Однак у сучасній лінгвістиці спостерігаємо, що науковці лише епізодично займаються дослідженням функціонального статусу комп’ютерних неологізмів у мові. Побіжно у своїх працях цієї проблеми торкалися І. І. Щур [17], Ю. А. Зацний [5], Р. К. Махачашвілі [13], Е. Р. Брагіна [4].

Отже, після того, як було проаналізовано основні тенденції трактування терміна “неологізм”, можна припустити, що комп’ютерний неологізм – це слово або фраза, що з’явилася в словнику для позначення нового поняття в комп’ютерній індустрії, і воно сприймається і розуміється мовцями [19].

Завданням статті – визначити та дослідити механізм появи та функціонування неологізмів у комп’ютерній та Інтернет-сферах та їх взаємодію із загальноновживаною лексикою.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Наслідуючи ідеї А. Меткальфа, можна виділити п’ять основних факторів, які дозволяють неологізму входити в активну лексику мови. А саме: частота використання; “ненав’язливість”; широке коло ситуацій та значна кількість людей, які використовують нові слова; здатність виробляти нові словоформи і створювати нові значення; та “використання” поняття [11, с. 63].

Зауважимо, що О. М. Мороховський чітко розмежовує всі неологізми на два типи:

- 1) лексичні (нові слова, які означають нові поняття чи нові об’єкти);
- 2) стилістичні (нові слова, які означають уже існуючі поняття чи об’єкти) [6, с.103].

Деякі вчені стверджують, що для неологізмів “чинник часу виникнення слова є визначальним у встановленні його новизни” (О. С. Кубрякова, Е. В. Розен); основним у визначенні неологізмів є не його хронологічні межі, а функціональна доцільність нової номінації (А.В. Кравченко, А. А. Радченко); сприяють входженню слова в мову: функціональна доцільність, критерій правильності, вплив багатьох чинників і частотність вживання слова (Г. І. Міськевич, Л. К. Гельцова); неологізм – це слово, яке знаходиться на початковому періоді свого історичного життя в мові (А. Г. Ликов, Ю. А. Зацний).

У працях Н. М. Булавина, Н. Г. Олексенко, Н. Ю. Топурідзе-Сумбатової основними критеріями визначення неологізмів є їхній зміст і форма. Зокрема, Н. З. Котелова називає чотири основних параметри-конкретизатори неологізмів:

- 1) час (неологізми – нові слова будь-якого періоду);
- 2) мовний простір (сфери і жанри вживання неологізмів);
- 3) конкретизація тих одиниць, які оцінюються з позицій їхньої новизни;
- 4) встановлення структурних ознак новизни слова. Названі параметри неологізмів можна передати у формі таких запитань: де?, коли?, що?, які? [10]. Не можна не погодитися з думкою Н. З. Котелової про те, що кожне нове слово зумовлене попередньою мовною традицією, і що всі новотворення – це слова, відомі, “очікувані” у мовній системі як потенційно можливі одиниці [10].

Поняття форми і змісту, які лежать в основі визначення неологізмів, такі:

- 1) нові слова за формою (репрезентація) неологізмів у їхній фонетичній та морфемній структурі похідних слів і будові складних слів і словосполучень;
- 2) зміст – це семантичний розвиток неологізмів чи загальноновживаних слів, який проявляється в значенні морфем і їхніх комбінацій, а також неологізмів як складних слів, словосполучень, комплексних стійких комбінацій (поєднань) слів; неологізми – нові слова за формою:
 - а) вихідну форму мають слова без зміни матеріальної основи (морфеми); б) частково нову форму мають слова, в яких традиційні у мові морфеми поєднуються з новоутвореними або запозиченими;
 - в) повністю нову форму мають слова, які складаються лише із спочатку утворених матеріальних значущих одиниць (морфем) або нових поєднань існуючих морфем;
- 3) неологізми: а) вихідний зміст може бути в слів, які мають частково нову форму або повністю нову форму; б) новий зміст може бути в словах старих за формою або повністю нових за формою.

Процес утворення неологізмів, причини та передумови їхнього виникнення та прийняття в мовно-мовленнєву систему ще недостатньо досліджені. О. М. Мороховський вважає, що виникнення лексичного неологізму пов’язане з потребами номінації та комунікації. Поява стилістичних неологізмів для найменування вже відомих денотатів зумовлена потребами комунікації, прагненням мовців до реального чи бажаного підсилення виразності (експресивності) мовлення [6]. Однак, як вважає Н. З. Котелова, аналіз нових слів відіграє важливу роль у суспільно-історичному, культурно-пізнавальному та лінгвістичному аспектах [10].

Згідно з визначенням, поданим у тлумачному словнику, поняття “неологізм” означає нове слово, вираження, і нове значення старого слова. [12, с. 400]. Із цього погляду випливає, що до комп’ютерних неологізмів можна відносити й ті слова, що набувають нового значення і пов’язані з комп’ютерною сферою вживання, зберігаючи вихідну форму.

Існує два види неологізмів: а) лексичні неологізми, які є абсолютно новими словами як у значенні, так і в написанні; б) семантичні неологізми – ті, що мають нові значення вже існуючих слів [14, с. 228].

Після дослідження комп’ютерних неологізмів ми виділили їх кілька лексико-семантичних груп:

- лексичні одиниці, які представляють типи та компоненти структури комп’ютера (наприклад port, system unit, hardware, disk controller тощо);

- лексичні одиниці, що позначають програмне забезпечення комп’ютера (наприклад antivirus, software, Microsoft Excel тощо);

- лексичні одиниці, що позначають дії, пов’язані з роботою за комп’ютером (наприклад programming, handshaking, disabled, delete, hung, grovel тощо);

- лексичні одиниці, які пов’язані з Інтернетом (наприклад Internet, dot com, spam, search тощо).

Провідні науковці І. М. Дяченко та Л. І Щетинін вважають, що перехід нового слова в категорію самостійної лексичної одиниці відбувається через одне з однойменних значень. Наприклад, “cookie” (n.) – “home cookie” – “a small piece of data automatically created by the server on the user’s machine” [8, с. 137].

Деякі неологізми утворюються завдяки метафоризації, наприклад “mouse” (n.) – “computer mouse” (значення, передане подібністю); “to mousetrap” – to put the mousetrap – “to program the website in such a way that the visitor cannot easily get out of it”, наприклад, “if your browser is behaving strangely, you are “mousetrapped”.

Важливими джерелами поповнення словника неологізмами в сфері Інтернет-комунікації є соціальні мережі (Facebook) та мікроблоги (Twitter). Завдяки їм з’явилися такі неологізми, як “to connect”; це означає, що користувачі, які підписалися на оновлення персональних сторінок відомих людей, бажають отримувати новини від кумира: “connect your any account with Facebook to start sharing with your Facebook friends!” [1]. “To follow” вживається у Twitter із подібним значенням до дієслова “connect”. В нейтральному контексті дієслово означає “to follow/follow someone”: “well known investor Marc Andreessen has produced a list of his favorite people to follow on Twitter” [2].

Іменник “friend” у соціальних мережах має смисловий зсув. В Інтернет-середовищі другом може стати не лише людина, яку ви знаєте, але і користувач, з яким ви спілкуєтеся лише в цій мережі [1]: “when you find and follow friends on Twitter, you will have the ability to view their status updates” [2]. “To share” використовується в соціальній мережі Facebook, що означає не тільки поділитися чимось, а й поширити новини [1]: “before you can start sharing photos and videos from Instagram to Facebook, you need to link your Instagram account to Facebook one” [3]. “Tweet” (n.,v.) набуває нового значення у Twitter.

Воно використовується для позначення фактичного процесу спілкування через Twitter як каналу для передачі інформації [1]: “I posted a new tweet to Twitter about what I had for breakfast. Here are some ideas of funny things to tweet when you’re out of ideas” [3].

Використання комп’ютерних термінів у повсякденному спілкуванні стало модним і показує того, хто їх використовує, як освіченого, дотепного та розумного співрозмовника. Наприклад, “she is multitasking” означає “she deals with two thing at a time”; “let’s go offline” означає “let’s talk privately”; “he is living in hypertext” означає “he has something to hide”. “Eyou later” кажуть коли прощаються. Ця фраза складається з елемента “E” від “electronic” (як в електронній пошті) замість традиційної “see you later” як гра слів [14, с. 19].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У комп’ютерній сфері неологізми часто використовуються за рахунок розширення значення вже існуючих слів, ніж завдяки виникнення абсолютно нових слів. У випадку комп’ютерних неологізмів ми часто спостерігаємо процес термінології – перехід слова від загальноновживаної лексики до термінології та процес детермінологізації – коли слово повертається до загальноновживаної мови з новим значенням. Процеси формування та функціонування неологізму вказують на динамічність лексики та проникність меж між загальноновживаними словами та термінологією, що і може бути подальшими розвідками у цьому напрямку лінгвістичного дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Evolution of communication: From Email to Twitter and Beyond. – [Electronic resource]. – Retrieved from : http://www.readwriteweb.com/evolution_of_comm.php.
2. Chicago Tribune: The Facebook Likes You Should Dislike. [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://articles.chicagotribune.com/ct-tribu-social-media-scam>.
3. Lifehack: 24 Funny Things to Tweet [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://www.lifehack.org/24-funny-things-tweet.html>.
4. Брагина Э. Р. Структурно-компонентный анализ терминов в английском языке в сопоставлении с украинским и русским : автореф. дис. ...канд. филол. наук. 10.02.15. Донецк, 2001. 18 с.
5. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови в 80-ті–90-ті роки ХХ століття : дис... д-ра филол. наук : спеціальність 10.02.04. Київ, 1999. 430 с.
6. Кагановська О. М. Співвідношення форми і змісту в художньому тексті. Вісник Харків. держ. ун-ту. Серія : “Романо-германська філологія”. Харків : Константа, 1999. № 424. С. 40-46.
7. Козак М. С. Основні сфери поповнення лексики англійської мови неологізмами у ХХІ столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://worldukraine.abwo.biz/?p=1649>.
8. Компанцева Л. Ф. Інтернет-лінгвістика: навч. пос. Київ : Наук.-вид. відділ НАСБ України, 2009. 275 с.
9. Metcalf, Allan. Predicting New Worlds: The Secrets of Their Success. Boston, NY. – Houghton Mifflin Company, 2002. 207 p.
10. Котелова Н.З. Новые слова и словари новых слов. Москва, 1983. 223 с.
11. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства [Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів]. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 368 с.
12. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. Москва, 2006. 944 с.
13. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в сфері новітніх технологій : автореф. дис. ...канд. филол. наук : спеціальність 10.02.04 “Германські мови”. Запоріжжя, 2005. 22 с.
14. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge, 2001. 278 p.
15. Сакал Т. М. Історико-ономасіологічне та когнітивне дослідження префіксальних неологізмів у англійській мові : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спеціальність 10.02.02. Львів, 2004. 20 с.
16. Соболев Ю. О. Англійська мова як засіб спілкування у глобальному масштабі. Проблеми сучасної світової літератури. Черкаси, 2002. С. 150-151.
17. Щур І. І. Українськомовний комп’ютерний сленг: формування і функціонування : дис. ...канд. филол. наук : спеціальність 10.02.01 “Українська мова”. Київ, 2006. 245 с.
18. Янков А. В. Соціально-політичні неологізми і okazіоналізми в американському варіанті англійської мови: структура-семантика-функціонування : дис. ...канд. филол. наук : спеціальність 10.02.02. Львів, 2004. 263 с.
19. Ясінська О.В. Концептуалізація синонімічних та антонімічних зв’язків у сфері комп’ютерних неологізмів сучасної англійської мови: дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04 “Германські мови”. Луцьк, 2013. 214 с.